

Ако искът ми следва да се разглежда в тази държава - Швеция

Като цяло съществуват три различни начина за получаване на обезщетение за вреди, причинени от престъпления. Те са:

- щети, които извършителят на престъплението е длъжен да заплати;
- обезщетения по частни, колективни или обществени застрахователни полици;
- обезщетение от държавата за щети от престъпление.

Съществуват разлики между правилата, които се прилагат за различните видове обезщетения. Информацията, която следва, се отнася само за обезщетение от държавата за щети от престъпление.

За кой вид престъпления мога да получа обезщетение?

По принцип обезщетение за щети от престъпление може да бъде присъдено за всички видове престъпления, но възможностите за обезщетение варират в зависимост от вида на щетите или вредите.

Обезщетение за телесна повреда може да се присъди за всички видове престъпления, ако вредата е естествена последица от престъплението.

Обезщетението може да бъде присъдено и за увреждане, което означава, че някой сериозно е навредил на друго лице чрез престъпление, включващо нападение срещу личността на жертвата (напр. нападение или изнасилване), нейната свобода (напр. незаконно отнемане на свобода) или нейното спокойствие (напр. незаконна заплаха).

Обезщетение за материални щети (напр. причинени от кражба или имуществени вреди) или чисто финансови щети (напр. причинени от измама) се отпуска само в определени случаи.

На деца, които са станали свидетели на престъпление, целящо да навреди на безопасността и доверието на детето във връзка с близък роднина, също може да бъде присъдено обезщетение за щети.

За кой вид увреждане мога да получа обезщетение?

Обезщетението може да бъде присъдено за телесна повреда и вреда, както и за деца, които са станали свидетели на престъпления, извършени между близки роднини. В някои изключителни случаи обезщетението може да бъде присъдено за материални щети или за чисто финансови щети.

В случай на телесна повреда може да се присъди обезщетение за:

- медицински разходи и други разходи за пострадалото лице и в разумна степен — за близък роднина на пострадалото лице;
- повреждане на дрехи, очила и други подобни, носени от пострадалото лице в момента, в който е била претърпяна вредата;
- загуба на доходи;
- временно физическо и психическо страдание (болка и страдание);
- трайно физическо и психическо страдание (деформация или друго трайно увреждане).

Ако телесната повреда е довела до смърт, може да бъде присъдено обезщетение за:

- разходи за погребение, а също в разумна степен — други разходи, произтичащи от смъртта;
- загуба на издръжка (при определени условия);
- телесна повреда, засягаща близък роднина на починалия в резултат от смъртта.

Други обезщетения, на които пострадалото лице има право (напр. социални помощи, пенсия или обезщетение от работодателя), се приспадат при определяне на обезщетението за загуба на доходи и издръжка.

В случай на престъпление срещу личността, свободата или спокойствието на жертвата, включващо също така сериозно нарушение на личната неприкосновеност, може да се присъди обезщетение за нарушение.

Обезщетение за материални щети, напр. откраднато или повредено имущество, се предоставя само в изключителни случаи. Такова обезщетение може да бъде присъдено, ако престъплението е извършено от лице, което е било лишено от свобода, напр. като лице, задържано в затвор, център за задържане или институция (т.нар. „случаи на бягство“). Обезщетение може да бъде отпуснато и в особено тежки случаи, при които възможностите на пострадалото лице да изкарва прехраната си са сериозно влошени поради увреждането или когато обезщетението се явява особено важно по други причини.

Много рядко се отпуска обезщетение за чисто финансови щети, напр. във връзка с измама или присвояване. Обезщетението за случаите на бягство може да бъде приложимо само при наличието на специални основания и при особено тежки случаи, при които възможностите на пострадалото лице да изкарва прехраната си са сериозно влошени поради увреждането или когато обезщетението се явява особено важно по други причини.

Обезщетението за деца, станали свидетели на престъпление, целящо да навреди на безопасността и доверието на детето във връзка с близък роднина, обикновено се присъжда, когато въпросното дете е видяло или чуло проява на насилие или заплахи между родителите или други близки роднини, с които то има близки отношения на доверие.

Мога ли да получа обезщетение, ако съм роднина или лице на издръжка на лице, което е починало в резултат от престъпление? Кои роднини или лица на издръжка на жертвата могат да получат обезщетение?

Да, обезщетение може да бъде присъдено, както е обяснено по-горе. В случай на увреждане на близък роднина на починалия обикновено се изплаща стандартно обезщетение за болка и страдание.

Лицата, които могат да получат обезщетение за увреждане, обикновено са партньорът, родителите и децата на починалото лице, както и братята и сестрите, които са живели с починалото лице. Пълнолетните братя и сестри, които не са живеели с починалото лице, обикновено нямат право на обезщетение.

Мога ли да получа обезщетение, ако съм роднина или лице на издръжка на жертва, която е преживяла престъплението? Кои роднини или лица на издръжка на жертвата могат да получат обезщетение в такъв случай?

Когато увреждането не е довело до смърт, обезщетение може да бъде присъдено в някои специални случаи за непряка вреда на лице в особено близки отношения с пострадалия. Случаите, в които такова обезщетение може да бъде присъдено, са когато пострадалият е претърпял сериозни увреждания и е бил в животозастрашаващо състояние за продължителен период от време, или когато въпросният роднина е станал свидетел на инцидента, при който е претърпяно увреждането, и това е довело до психическа травма.

Лицата, които могат да имат право на обезщетение, са същите, както когато пострадалият е починал в резултат от престъпление.

Мога ли да получа обезщетение, ако не съм гражданин на държава от ЕС?

Ако престъплението е извършено в Швеция, обезщетението може да бъде присъдено независимо от гражданството на жертвата или държавата на пребиваване. Ако обаче престъплението и пострадалия имат толкова незначителна връзка с Швеция, че не е основателно шведската държава да обезщетява увреждането, обезщетение не се изплаща. Това изключение се прилага ограничително. Изключението не е приложимо за гражданин на друга държава от ЕС, срещу когото е извършено тежко умишлено престъпление в Швеция.

Мога ли да искам обезщетение от тази държава, ако живея тук или съм оттук (това е моята държава на пребиваване или гражданство), дори ако престъплението е извършено в друга държава от ЕС? Мога ли да направя това, вместо да поискам обезщетение в държавата, в която е извършено престъплението? Ако отговорът е положителен, при какви условия?

Да, ако живеете в Швеция, можете да претендирате за обезщетение в Швеция дори ако престъплението е извършено в друга държава във или извън ЕС.

Принципът е, че щетите от престъпления трябва да бъдат обезщетявани първо в държавата, в която е извършено престъплението. Ако щетата не може да бъде обезщетена изобщо или изцяло в тази държава, пострадалият, който живее в Швеция, вместо това може да има право на обезщетение за щети от престъпление от страна на шведската държава.

Ако престъплението е извършено в друга държава от ЕС и компенсацията за въпросното престъпление може да бъде присъдена в тази държава, Шведският орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления (*Brottsoffermyndigheten*) може да помогне на дадено лице, което е подало молба за обезщетение в Швеция, да се обърне към държавата, в която е извършено престъплението. При определени условия шведското обезщетение може да бъде изплатено, преди да бъде оценено правото на обезщетение в другата държава от ЕС.

Ако обезщетението за вреди не може да бъде изплатено в друга държава от ЕС, правото на обезщетение ще бъде оценено по шведските правила.

Трябва ли първо да съм съобщил за престъплението в полицията, за да мога да претендирам за обезщетение?

Да, престъплението трябва да бъде съобщено на полицията и пострадалият следва да е сътрудничил на полицията по време на разследването.

Необходимо ли е да се изчакат резултатите от евентуално полицейско разследване или наказателно производство, преди да мога да подам иска за обезщетение?

Да; в много редки случаи обезщетението може да бъде отпуснато, преди да е приключило полицейско разследване и разглеждането на делото от съда.

Трябва ли първо да потърся обезщетение от извършителя на престъплението, ако той е бил установен?

По принцип, ако извършителят е известен, той трябва да бъде осъден за престъплението, за да може да бъде изплатено обезщетение от държавата. Именно лицето, което е причинило вредата, трябва да предостави обезщетение за нея на първо място, а по принцип това означава, че първо трябва да се предяви иск срещу извършителя. Ако, от друга страна, разследването ясно показва, че извършителят не е в състояние да заплати обезщетението, то може да бъде изплатено, без пострадалият да трябва да иска това обезщетение първо от извършителя.

Ако извършителят не е бил установен или осъден, имам ли все пак право да поискам обезщетение? Ако да, какви доказателства трябва да представя в подкрепа на моя иск?

Да, ако извършителят не е бил установен, поради което полицейското разследване е приключило, може да имате право на обезщетение. В подобни случаи оценката на престъплението и правото на обезщетение до голяма степен ще се основават на съдържанието на полицейския доклад. Също така пострадалият е длъжен да представи доказателства за щетите или вредата, настъпила в резултат от престъплението.

Има ли срок, в рамките на който трябва да поискам обезщетение?

Да, за подаването на искова молба има срок от три години, който се изчислява по следния начин:

Ако е налице съдебно решение във връзка с престъплението, исковата молба трябва да бъде подадена в срок до три години от датата, на която е влязло в сила решението (повече не може да бъде обжалвано).

Ако полицейското разследване е прекратено, исковата молба трябва да бъде подадена в срок до три години от датата, на която е взето решението за прекратяване на разследването.

Ако не е започнало полицейско разследване, молбата трябва да бъде подадена в рамките на три години от датата на престъплението.

Деца, които са били изложени на престъпление преди навършване на 18-годишна възраст, имат право да поискат обезщетение до 21-вия си рожден ден.

Какви загуби и разходи се покриват от обезщетението?

Например обезщетението обхваща:

а) За жертвата на престъплението:

— **Материални (различни от морални) щети:**

- *разходи за медицинско обслужване на понесената телесна повреда (медицинско лечение — амбулаторно и болнично лечение, възстановяване);*

Да, доколкото такова обезщетение не се предоставя от други източници.

- допълнителни нужди или разходи, произтичащи от увреждането (т.е. разходите, свързани с медицински грижи и помощ, временно и постоянно лечение, продължителна възстановителна физиотерапия, адаптиране на жилището, специални помощни съоръжения и др.)

Да, доколкото такова обезщетение не се предоставя от други източници.

- постоянно увреждане (напр. инвалидност и други трайни увреждания)
  - загуба на доходи по време на медицинското лечение и след него (включително пропуснатите доходи и загубата на възможността за заработване на доходи или понижена издръжка и др.)

Да, доколкото такова обезщетение не се предоставя от други източници.

- загуба на възможности

Не, нищо друго освен обезщетение за загуба на доходи или бъдеща загуба на доходи (анюитет).

- разходи, произтичащи от правни производства, свързани с инцидента, причинил увреждането (като правни такси, съдебни разноски)

Не.

- обезщетение за откраднати или повредени лични вещи

Обезщетение може да бъде присъдено за повредени или унищожени дрехи, очила и други подобни, носени от пострадалото лице в момента на претърпяване на вредата.

В други случаи възможностите за обезщетение за имуществени вреди са много ограничени; вж. раздел 1.2 по-горе.

- други.

— Психически (морални) щети:

- болката и страданието на жертвата

Да. Освен обезщетение за болка и страдание, може да бъде присъдено обезщетение и когато престъплението е срещу личността, свободата или спокойствието на жертвата и представлява сериозно нарушение на личната неприкосновеност на пострадалия.

б) За правоимащи лица или роднини на жертвата:

— Материални (различни от морални) щети:

- разходи по погребение

Да, доколкото такова обезщетение не се предоставя от други източници.

- медицински разходи (напр. лечение на член от семейството, амбулаторно и болнично лечение, рехабилитация)

Да, ако престъплението е довело до смърт и е свързано с телесна повреда на лице, което е особено близко до починалия, обезщетението може да бъде присъдено, в случай че не е получено от други източници. Вж. също раздели 1.3 и 1.4.

- загуба на издръжка или възможности.

Загубата на издръжка може да бъде обезщетена при определени условия.

— Психически щети:

- болката и страданието на роднини или правоимащи лица/обезщетение за преживели лица, ако жертвата е починала.

Да, вж. раздел 1.3 по-горе.

Как се изплаща обезщетението — чрез еднократно плащане или на месечни вноски?

Обезщетението обикновено се плаща еднократно. Обезщетението за трайни увреждания често трябва да се коригира на по-късна дата, когато стане ясно, че уврежданията са трайни. Дългосрочната загуба на доходи обикновено се коригира веднъж годишно за минал период. Ако престъплението е причинило увреждане, което трайно е намалило

работоспособността на пострадалия, при определени условия той може да има право на обезщетение за бъдеща загуба на доходи под формата на анюитет, като в този случай се извършват месечни плащания.

По какъв начин моето собствено поведение във връзка с престъплението, съдебното ми досие или липсата на сътрудничество по време на производството за обезщетение могат да окажат влияние върху шансовете ми да получа обезщетение и/или върху сумата, която бих получил?

Обезщетението може да бъде намалено или напълно отказано, ако с поведението си пострадалият е увеличил риска от увреждане, било то във връзка с престъплението или по друг начин, умишлено или поради небрежност. Обезщетението обикновено се коригира по този начин, ако престъплението е причинено от престъпна дейност от страна на самия пострадал или е свързано с наркотици, или ако пострадалият се е държал провокативно по време на престъплението.

От пострадалия се изисква също в разумна степен да е сътрудничил в полицейското разследване. Пострадалият трябва също да участва в процедурата по обезщетяване на Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления, като предостави информация и представи документите, необходими за оценката. Не се отпуска обезщетение, ако ищецът не е сътрудничил в полицейското разследване. Същото важи и ако ищецът не е допринесъл за обезщетението.

По какъв начин финансовото ми положение би могло да повлияе върху шансовете ми да получа обезщетение и/или върху получената сума?

Що се отнася до обезщетението за телесна повреда и упражнено насилие, финансовото състояние на пострадалия не оказва влияние върху правото на обезщетение или върху размера на присъжданото обезщетение. В някои случаи на имуществени вреди и чисто финансови щети финансовото положение на пострадалия може да засегне правото на обезщетение и размера на обезщетението за щети от престъпление.

Има ли други критерии, които биха могли да повлияят върху шансовете ми да получа обезщетение и/или върху сумата?

Обезщетението от държавата за щети от престъпление е субсидиарно на всяко друго обезщетение, на което пострадалият може да има право в резултат от причинената щета или увреждане. Това означава, че всяко друго обезщетение трябва да бъде приспаданото от обезщетението за щети от престъпление. Например това се отнася за обезщетения, които се изплащат или се считат за дължими, както и за всяко застрахователно обезщетение, на което пострадалият има право.

Как ще бъде изчислено обезщетението?

Обезщетението ще бъде изчислено в съответствие с правилата, предвидени в Закона за обезщетяване на вреди от престъпления (*brottskadslag*) и Закона за гражданската отговорност (*skadeståndslag*). В някои отношения правото на обезщетение за щети от престъпление е по-ограничено, отколкото правото на обезщетение за щети от закононарушения. Принципът е, че обезщетението трябва да представлява форма на компенсация и, доколкото е възможно, да възстанови на пострадалия същото финансово положение, както ако щетите или вредите не са били настъпили.

Покриват се всички съществени, основателни разходи, както и всяка загуба на доходи, произтичаща от щетите или вредите. За обезщетението има горна граница, вж. раздел 1.18.

Обезщетението за болка и страдание се изплаща според таблиците — нормалният размер по време на отпуск по болест е приблизително 2400 SEK на месец (2017 г.), но може да се присъди по-висока степен на обезщетение, например в случаи, когато се налага интензивно лечение. За някои престъпления — когато увреждането е довело до смърт (обезщетение на роднини) и в случаите на изнасилване — има и презумпция за телесна повреда, което означава, че това не е необходимо да се доказва. В тези случаи се изплащат определени обезщетения за болка и страдание; те са 50 000 SEK в случай на умишлено причиняване на смърт, 25 000 SEK в случай на неволно причиняване на смърт и 15 000 SEK в случай на изнасилване.

Обезщетението за увреждания, които водят до инвалидност, се определя, като се използват таблици и въз основа на лекарска оценка за степента на увреждане и възрастта на ищеца.

Обезщетението за трайно обезобразяване се определя с помощта на таблици и въз основа на това колко видимо е въпросното обезобразяване, къде се намира и каква е възрастта на пострадащото лице.

Обезщетението за нарушение се определя въз основа на обективните обстоятелства на престъплението и независимо от субективното преживяване на пострадалото лице. На практика например обезщетението може да бъде 5000—20 000 SEK за незаконна заплаха, 5000—100 000 SEK за нападение, 100 000 SEK за изнасилване и 100 000—150 000 SEK за опит за убийство.

След това се приспада основна сума от 1500 SEK (по цени от 2017 г.) от общата сума на обезщетението.

Съществува ли минимален или максимален размер на обезщетението, което се отпуска?

Най-ниският размер на обезщетението, който може да бъде отпуснат, е 100 SEK (след основни удържки).

Максималният размер на обезщетението, който може да бъде присъден за вреда, причинена от престъпление, включително болка и страдание, е 896 000 SEK (данни за 2017 г.). Обезщетение за анюитет може също да бъде отпуснато при определени условия.

Максималният размер на обезщетението, който може да бъде присъден за материални и чисто финансови щети, е 448 000 SEK (по цени от 2017 г.).

Няма горна граница за обезщетение, свързано с нарушение.

Очаква ли се от мен да посоча сумата на обезщетението в исковия формуляр? Ако е така, ще получа ли някакви указания за това как да я изчисля или относно други аспекти?

Да — що се отнася до финансови загуби като медицински разходи или загуба на доходи, пострадалото лице е длъжно да посочи сумата или да изпрати доказателства, които ясно показват степента на щетите.

Не е необходимо да се посочва сума за морално обезщетение (болка и страдание, нарушение, трайно увреждане и обезщетение за деца, станали свидетели на престъпление).

Ако получа обезщетение за понесените вреди от други източници (като например от работодателя ми или частна застрахователна схема), получената сума приспада ли се от обезщетението, платено от институцията/органа?

Да — обезщетението от държавата за щети от престъпление се присъжда само дотолкова, доколкото щетата не е покрита от други видове обезщетения, на които пострадалия има право.

Мога ли да получа аванс от обезщетението? Ако отговорът е положителен, при какви условия?

Не, няма възможност обезщетението да бъде изплатено предварително.

Мога ли да получа допълващо или допълнително обезщетение (напр. след промяна в обстоятелствата или влошаване на здравето и т.н.) след основното решение?

Да, при условие че искането не е погасено по давност, което обикновено става десет години след вземане на решението.

Какви съпътстващи документи трябва да приложа към иска си?

Трябва да бъде представено оригинално пълномощно, ако ищецът се представлява от законен представител. Разходите обикновено трябва да бъдат подкрепени с оригиналните фактури. Ако ищецът представи изброените по-горе материали, които са от значение за въпросните щети или вреди, това дава предимство.

Шведският орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления ще получи документацията, необходима за оценката на правото на обезщетение и за определянето на сумата на всяко такова обезщетение, доколкото необходимите документи не са приложени. Това ще стане по силата на мандата, предоставен на органа от ищеца при подаване на иска. Ако органът не може сам да получи необходимата информация и документи, на ищеца ще бъде дадена възможност да ги предостави.

Има ли административни или други такси, които се заплащат за получаване и обработване на исквата молба?

Не.

Кой орган взема решение по исковете за обезщетение (при национални случаи)?

Шведският орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления

Къде мога да изпратя иска (при национални случаи)?

Шведски орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления P.O. Box 470SE-901 09Umeå, Sweden

Моля, имайте предвид, че искът трябва да бъде подаден чрез специален формуляр. Формулярите са достъпни на уебсайта на Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления на адрес: <https://www.brottsoffermyndigheten.se/eng>.

Искът може да бъде подаден и по електронен път, ако ищецът има шведски електронен идентификационен банков номер. Искът може да бъде подаден по този начин чрез уебсайта <https://www.brottsoffermyndigheten.se/>.

Необходимо ли е да присъствам по време на процедурата и/или когато се взема решение по иска ми?

Не.

Колко време (приблизително) отнема вземането на решение от органа по иск за обезщетение?

Времето за обработка варира в зависимост от текущата натовареност на органа. Времето може да варира и в зависимост от това колко сложен е случаят. Понастоящем средното време за обработка е около три месеца (за 2017 г.)

Ако не съм доволен от решението на органа, как мога да го обжалвам?

Решенията на Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления не могат да бъдат обжалвани, но органът може да промени решението си по искане или по своя собствена инициатива, ако се появят нови обстоятелства или ако има други основания за това. Решението не може да бъде променено в ущърб на ищеца.

Ищец, който е недоволен от решението, може да изпрати писмено искане до органа за преразглеждане на делото. Желаната промяна и причините за нея следва да бъдат посочени в искането. Заедно с искането следва да бъдат внесени и всички допълнителни материали.

Къде мога да получа необходимите формуляри и допълнителна информация относно начина, по който да изготвя иска?

Информацията и формулярите на исковите молби са достъпни на уебсайта на Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления на адрес <https://www.brottsoffermyndigheten.se/eng>. Информация за обезщетенията и за начините да се подаде иск е достъпна на няколко езика, а формулярите на исковите молби са достъпни на английски език.

Можете да се обадите на горещата телефонна линия на Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления на +46 90 70 82 00, отворена между 09:00—15:00 ч. в делнични дни. Чрез горещата телефонна линия могат да бъдат предлагани съвети на шведски и на английски език.

Има ли специална гореща телефонна линия или уебсайт, които мога да използвам?

В допълнение към посочените по-горе информация за съдебни производства може да бъде намерена на: <http://www.rattengangsskolan.se/> и на английски език на <http://www.courtintroduction.se/>.

Информацията, насочена към деца до 18 години, може да бъде намерена на адрес <https://www.jagvillveta.se/>. Тук можете да намерите информация на няколко езика.

Мога ли да получа правна помощ (помощ от адвокат) при подготвянето на иска?

Исковата молба се попълва лесно, а ако имате някакви проблеми, можете да се свържете с Шведския орган за обезщетяване и подкрепа на жертвите на престъпления за помощ. Обезщетение за разходи за законен представител се присъжда само ако са налице основанията за това.

Има ли организации за подкрепа на жертвите, които могат да ми помогнат в процеса на искане на обезщетение?

Местният център за подкрепа на жертвите може да Ви предложи помощ във връзка с Вашата искова молба. Къде се намира Вашият местен център за подкрепа на жертвите, можете да разберете от уебсайта на шведската организация за подкрепа на жертвите (*Brottsofferjouren*) на <https://www.brottsofferjouren.se/english/> или като се обадите за помощ на +46 (0)200-21 20 19.

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на

информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Последна актуализация: 13/03/2019